

#MeToo en oorlogsleed

Voor de negende keer vond op 4 mei Theater Na de Dam plaats. Het nieuwe toneelstuk van Arnon Grunberg is een indringende combinatie van #MeToo en oorlogsleed.

Door onze medewerker

Kester Freriks

AMSTERDAM. „Wij zijn hier bijeen omdat ik niet langer kan zwijgen”: met deze woorden opent de Journaliste het toneelstuk *De Tweede Wereldoorlog eindigt vandaag* van Arnon Grunberg, geschreven op verzoek van Theater Na de Dam. Vrijdagavond om 21.00 uur, na de Dodenherdenking, speelden elf gezelschappen het stuk in de vorm van een theatrale lezing.

Het Noord Nederlands Toneel in Groningen koos de kantine in hun theater de Machinefabriek als locatie, Toneelgroep Maastricht het Stadhuis. De schrijver zelf was aanwezig bij de uitvoering door Toneelgroep Amsterdam in de Amsterdamse Stadsschouwburg, geregisseerd door Olivier Diepenhorst. Uiterekend op deze dag klaagt de Journaliste een joodse kunstenaar aan, De Grote Herdenker. Tijdens een interview dat zij hem twintig jaar geleden afnam, sprak hij over Auschwitz en Theresienstadt, en onderwijl betastte hij haar. Het is een indringende combinatie die Grunberg presenteert: de #MeToo-affaire en oorlogsleed. Maria Kraakman als Journaliste

begint kwetsbaar, met trillende lip, aan haar aanklacht. Haar Moeder, vertolkt door Frieda Pittoors, is de eerste die haar afvalt: altijd al een moeilijk kind geweest. Bovendien heeft ze de man vast verleid, zoals ze zich kleedt. De Herdenker zelf, Hans Kesting, betoont zich onaan- tastbaar en oppermachtig. De titel *De Tweede Wereldoorlog eindigt vandaag* klinkt optimis- tisch, en als toeschouwer zou je ook willen dat de oorlog al lang geëin- digd is. Maar Grunberg trekt de lijn door tot op heden. Hij onttroont de „grensoverschrijdende Herdenker” wegens seksueel wangedrag. Ver- twijfeld vraagt de Journaliste zich af of zij het recht heeft zijn hand weg te duwen van haar panty. Zo jongleert Grunberg met de rol van slachtoffer die zelf een dader wordt, en plaatst hij het einde van de oorlog in een wrang perspectief. Eerder vorige week was in de Amsterdamse synagoge Uilenbur- gersjoel de solovoorstelling *Primo* te zien, gespeeld door acteur Jacob Olesen naar de getuigenis *Is dit een mens* (1947) van de joods-Italiaanse

schrijver Primo Levi, overlevende van Auschwitz. De speelstijl van Olesen is explosief en heftig: hij draagt een grijs jak en toont een felle, ingehouden woede, waarmee hij de Duitsers aanklaagt. Het decor verbeeldt houten planken, als de omheining van een kamp.

Persoonlijke herinnering

Zoals de Herdenker in Grunbergs stuk zijn daad jegens de Journaliste ontkent, zo betoogt Levi op visio- naire wijze dat de kampbeulen al- tijd hun daden zullen verzwijgen, ontkennen en verdraaien.

Ook de voorstelling *Westerbork Serenade* van acteur Edwin de Vries is een vorm van herdenken, maar dan als respectvolle, persoonlijke herinnering: zijn vader, acteur Rob de Vries, verrichtte een heldendaad door een joods meisje uit Wester- bork te bevrijden.

Na Theater Na de Dam is er tradi- tiegetrouw de Nacht Na de Dam op het podium van de grote zaal van de Amsterdamse Stadsschouw- burg. Eric Corton ontvangt gasten die eerder elders in de stad optra- den. Hij toont zich opgelucht dat de

twee minuten stilte op de Dam in stilte zijn verlopen, „alleen de vleu- gels van de duiven waren te horen”. Gedichten van Remco Campert en Leo Vroman klinken, gelezen door Huub Stapel en Malou Gorter. Brain- power zingt met ruige gitaarbegelei- ding het lied: „Wees nog even stil/ Wees nog even stil zoals nu”. Ook de acteurs van *De Tweede Wereldoorlog eindigt vandaag* ko- men even op het podium. Maria Kraakman als de Journaliste zegt opnieuw haar eerste, indringende woorden „dat ze niet langer kan zwijgen”. Met haar openhartigheid en aanklacht doet ze iets wat mis- schien nooit eerder is gedaan: ze weigert iemands oorlogsverleden als excuus te aanvaarden voor zijn onrechtmatige handelingen in het heden, jegens haar, als betrekkelijk weerloze vrouw. Hiermee is voor haar de verre wereldoorlog voor al- tijd verbonden met een machteloos makende, onthutsende ervaring uit haar eigen leven.

In het toneelstuk 'De Tweede Wereldoorlog eindigt vandaag', geschreven door Arnon Grunberg, komen oorlogsleed en een #metoo-schandaal bij elkaar.